

STAVOVI PREMA MIGRANTIMA I IZBEGLICAMA U SRBIJI

istraživački izveštaj
jun 2020

Psychosocial Innovation Network

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Prema izveštaju Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije, u junu 2020. godine u Srbiji se u pet azilnih i 11 prihvatnih centara nalazi oko 3000 izbeglica, migranata i tražilaca azila sa Bliskog istoka i Afrike. Uprkos tome što je broj ljudi koji u potrazi za međunarodnom zaštitom dolaze u Srbiju tokom 2020. godine opao, u javnosti je tema migracija postala više zastupljena i primećen je porast širenja negativnih i/ili netačnih informacija u vezi sa migrantskom i izbegličkom populacijom u Srbiji. Ovaj trend posebno je primećen tokom dvomesečnog vanrednog stanja proglašenog zbog pandemije COVID-19, ali i političkih kampanja za parlamentarne izbore 2020. godine. Sa ciljem boljeg razumevanja stavova građana Srbije prema izbeglicama i migrantima, kao i socioekonomskim i psihološkim faktorima koji doprinose formiranju negativnih stavova prema izbeglicama i migrantima, sprovedeno je istraživanje na reprezentativnom uzorku građana Republike Srbije neposredno nakon ukidanja vanrednog stanja. U ovom izveštaju biće predstavljeni rezultati istraživanja u kontekstu odnosa građana Srbije prema drugim različitim manjinskim grupama i socio-psihološkim faktorima od značaja za veće ili manje prihvatanje marginalizovanih grupa u naše društvo.

Autori istraživanja:

Dr Jovana Bjekić, naučni saradnik
Institut za medicinska istraživanja, Univerzitet u Beogradu
Psychosocial Innovation Network

Dr Marko Živanović, naučni saradnik
Institut za Psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu
Psychosocial Innovation Network

Dr Maša Vukčević Marković, naučni saradnik
Odeljenje za Psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu
Psychosocial Innovation Network

MA Milica Ninković, istraživač pripravnik
Odeljenje za Psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

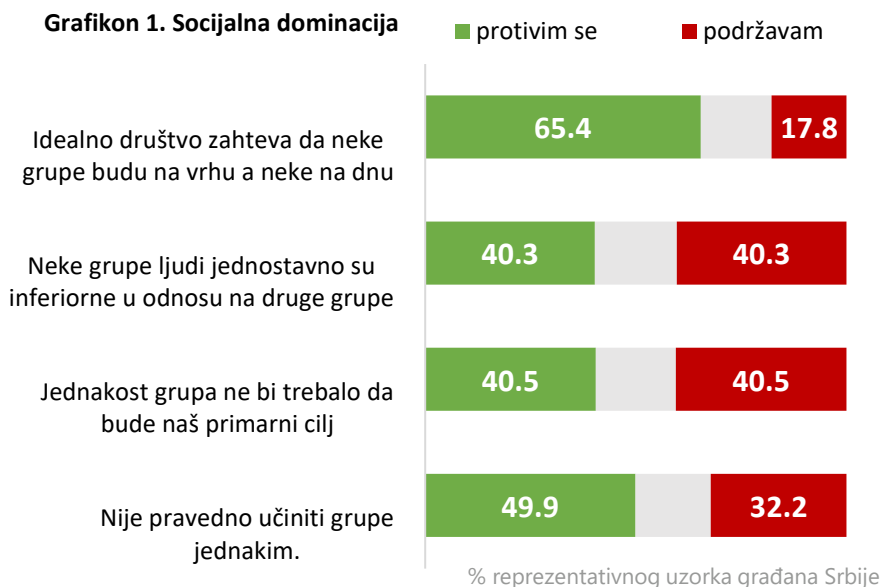
MA Irena Stojadinović
Senior psiholog, Psychosocial Innovation Network

Uzrokovanje i prikupljanje podataka: Ipsos Strategic Marketing

Fondacija za otvoreno društvo je inicirala i podržala realizaciju istraživanja.

Viđenje položaja različitih socijalnih grupa u društvu

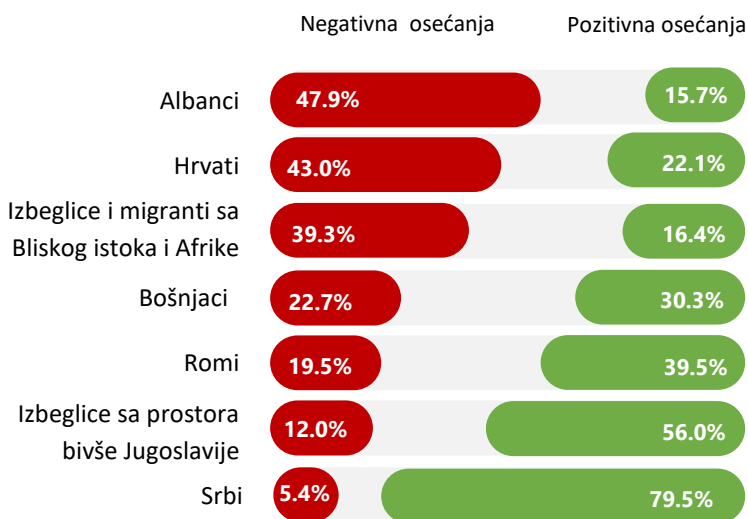
Kako bi se razumeli stavovi prema bilo kojoj manjinskoj grupi u društvu, važno je razumeti na koji način građani vide jednakost socijalnih grupa, odnosno kakva je orijentacija građana ka socijalnoj dominaciji. Orijetacija ka socijalnoj dominaciji predstavlja meru preferencije hijerarhijski uređenih socijalnih sistema u kom grupe sa „višim statusom“ dominiraju, a grupe sa „nižim statusom“ bivaju potčinjene i doživljavaju se kao manje vredne. Nezavisno do formalnog društvenog uređenja, suštinska jednakost različitih socijalnih grupa zavisi od percepcije stanovništava – tako će društva u kojima većina ima potrebu za socijalnom dominacijom biti sklonija autoritarnim uređenjima, diskriminaciji i ograničavanju ili otežavanju ostvarivanja prava manjinskih grupa. Na Grafikonu 1 prikazani su procenti građana koji se protive, odnosno podržavaju socijalnu dominaciju u društvu.

Rezultati pokazuju da su stavovi prema društvenoj jednakosti visoko podeljeni, kao i da više od trećine građana Srbije smatra da su neke grupe u društvu manje vredne. Ovakva socijalna percepcija predstavlja osnov za razvoj snažnih diskriminatorskih stavova i negativan odnos prema različitim socijalnim, etničkim i drugim manjinskim grupama. Kako bi se stekao uvid u to kakav je odnos građana Srbije prema različitim manjinskim grupama i razumeli stavovi prema izbeglicama i migrantima u kontekstu drugih manjinskih grupa ali i dominantne etničke grupe, pitali smo građane kakva osećanja imaju prema različitim grupama (Grafikon 2).

Grafikon 2. Emotivni odnos prema različitim etničkim grupama

Sada ću Vam pročitati nazive nekoliko etničkih grupa. Molim Vas da iskažete svoja osećanja prema svakoj od njih koristeći broj od 0 do 100, gde 0 označava veoma negativna osećanja, 50 – neutralna osećanja, a 100 veoma pozitivna osećanja

% reprezentativnog uzorka građana Srbije

Gotovo polovina građana saopštava da imaju negativna osećanja prema pripadnicima Albanske etničke grupe, zatim slede Hrvati, dok su migranti i izbeglice sa Bliskog istoka i iz Afrike na trećem mestu. Očekivano, najviše pozitivnih emocija građani Srbije gaje prema dominantnoj, odnosno svojoj grupi, ali je zanimljivo da je emotivni odnos prema izbeglicama sa prostora bivše Jugoslavije sličniji onom prema Srbima nego prema izbeglicama iz drugih zemalja. Stoga, čini se da emotivni odnos u manjoj meri zavisi od pravnog statusa a više od etničke pripadnosti i kulturološke sličnosti osoba koje dolaze u Srbiju.

*U društvu koje neguje jednakost i prihvatanje različitih etničkih grupa, a u kojima je multikulturalnost široko rasprostranjena vrednost, najveći broj građana imao bi **neutralan do umereno pozitivan stav** prema različitim etničkim grupama. U Srbiji je to slučaj sa nešto manje od 20% građana.*

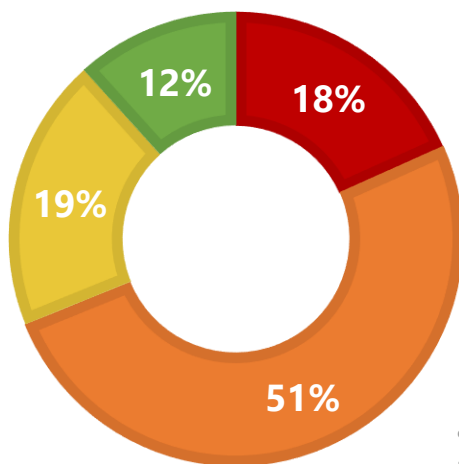
Stavovi građana prema izbeglicama i migrantima

Negativna osećanja prema izbeglicama i migrantima sa Bliskog istoka i Afrike – o kojima izveštava više od jedne trećine građana – pre se mogu pripisati inter-etničkim razlikama i nespremnosti za prihvatanje ljudi različitog etničkog porekla, nego ekonomskim i socijalnim strahovima povezanim sa migracijama. Ipak, emotivni odnos prema različitim socijalnim grupama, uključujući migrante i izbeglice, je blisko povezan sa socio-političkim stavovima u vezi sa migracijama.

Tako, jedno od ključnih pitanja predstavlja stav građana prema migracionoj politici (Grafikon 3). Rezultati pokazuju da 18% građana smatra da Srbija treba da zauzme politiku „zatvorenih granica“, odnosno da obezbedi granice tako da izbeglice i migranti ne mogu da uđu. Najveći broj građana, nešto više od polovine, smatra da treba nastaviti sa politikom otvorenih granica ali ograničiti zadržavanje izbeglica i migranata na svega nekoliko dana ili nedelja. Ovaj stav u najvećoj meri odgovara načinu na koji je dosadašnja politika prema migracijama komunicirana javnosti – Srbija je najčešće predstavljena kao isključivo tranzitna zemlja kroz koju izbeglice i migranti samo prolaze na svom putu ka zemljama Zapadne Evrope. Na toj liniji, ali nešto liberalniji stav ima 19% građana koji smatraju da bi trebalo omogućiti trajan boravak u Srbiji ograničenom broju ljudi, ali bez ohrabivanja odnosno pružanja podrške za odluku. Ovaj stav u najvećoj meri odgovara objektivnim pokazateljima – u Srbiji u proteklih nekoliko godina je u svakom momentu boravilo između 3 000 i 15 000 migranata i izbeglica, ali je broj onih koji su dobili pravo da trajno borave u Srbiji jedva nekoliko desetina. Konačno, 12% građana Srbije veruje da država treba da bude otvorena za migracije, te da omogući svima koji to žele da dođu i dobiju sva prava koja imaju građani Srbije.

Grafikon 3. Stavovi u vezi sa migracionom politikom

Kakav stav Srbija treba da zauzme prema migrantima?

% reprezentativnog uzorka građana Srbije

- Treba obezbediti granice tako da migranti ne mogu da ulaze.
- Treba da ima otvorene granice, ali da omogući zadržavanje od samo nekoliko dana/nedelja
- Treba da ima otvorene granice i omogući da neki trajno ostanu u Srbiji, ali bez posebne podrške u tome.
- Treba svima koji žele da omogući da dođu u Srbiju i dobiju sva prava koja imaju građani Srbije.

Posebno je zanimljivo da stavovi prema migracionoj politici ni na koji način nisu povezani sa karakteristikama ispitanika kao što su socioekonomski status, uzrast, nivo obrazovanja, itd. Takođe važno je istaći da nisu zabeležene razlike u odnosu na mesto življenja – uključujući i to da li osoba živi u mestu u kom se nalazi neki od centara za smeštaj izbeglica i migranata. Jedina razlika koja se dosledno pojavljuje je da žene imaju tendenciju da zauzimaju nešto liberalnije stavove nego muškarci, pa su tako muškarci skloniji da se zalažu za politiku zatvorenih granica nego žene, dok se žene u većem procentu opredeljuju za najliberalniju migracionu politiku. Takođe, konzervativnije stavove prema migracionoj politici prate konzervativniji stavovi u drugim sferama, kao i izraženija orijentacija ka socijalnoj dominaciji. Konačno, čini se da stavovi prema migracionoj politici u najvećoj meri preslikavaju emotivni odnos prema izbeglicama i migrantima sa Bliskog istoka i Afrike – tako među onima koji smatraju da Srbija u potpunosti treba da zatvori svoje granice, čak 75% gaji negativna osećanja prema migrantima i izbeglicama, dok među onima koji se zalažu za najliberalniju migracionu politiku samo njih 6% ima negativan emotivni odnos prema ovoj grupi (većina zapravo ima neutralan).

Kako bismo razumeli na koji način se osećanja prema migrantima i izbeglicama preslikavaju na socijalnu distancu, pitali smo građane da izraze svoje prihvatanje, odnosno neprihvatanje migranata u različitim socijalnim odnosima (Grafikon 4). Očekivano, najveći broj građana (60%) prihvata da migranti privremeno borave u njihovom gradu dok se ne ostvare uslovi da nastave put ka nekoj od zemalja Zapadne Evrope. Kao što se može videti na Grafikonu 4, manje od polovine građana prihvata svaki drugi oblik socijalnog kontakta sa pripadnicima migrantske populacije, te se može zaključiti da je socijalna distanca prema migrantima u Srbiji relativno izražena. Ono što je na ovom mestu posebno zanimljivo je da rezultati pokazuju značajano odstupanje od uobičajenih koraka na skali socijalne distance. Naime, prihvatanje neke grupe na skali socijalne distance po pravilu prati opadanje prihvatanja u funkciji „blizine“, te tako najveće prihvatanje biva za život u istom gradu, zatim komšiluku, pa poslu i na kraju najmanje prihvatanje se očekuje za bliske odnose kao što su prijateljski i porodični.

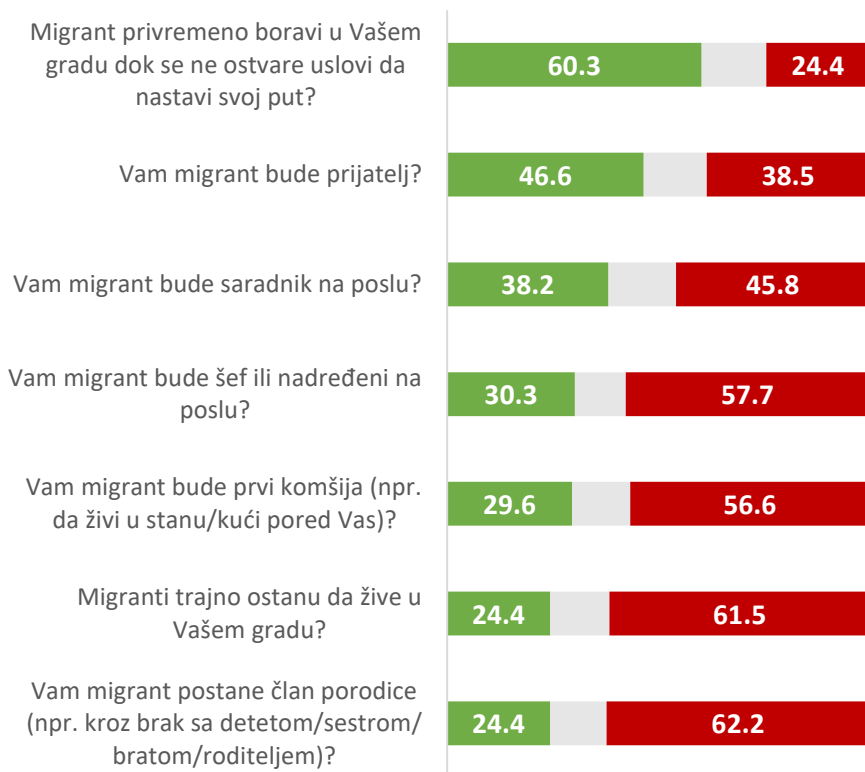

U ovom istraživanju pitanja su najčešće sadržala odrednicu „migrant“ koja je označavala izbeglice, tražioce azila i migrante sa Bliskog istoka i Afrike. Iako postoji jasna i važna razlika između izbeglica i migranata, posebno iz perspektive prava, kako bi se osigurala validnost podataka dobijenih na reprezentativnom uzorku građana Srbije korišćen je termin „migrant“ da označi sve osobe koje su došle u Srbiju u proteklih nekoliko godina iz zemalja Bliskog istoka i Afrike. Termin „migrant“ je odabran zato što se u nekim od ranijih kvalitativnih istraživanja pokazalo da opšta populacija termin „izbeglice“ primarno asocira sa izbeglicama sa prostora bivše Jugoslavije, dok termin „migrant“ koristi da opiše ljude sa Bliskog istoka i Afrike, nezavisno od njihovog pravnog statusa, te je korišćenje ovog termina za potrebe istraživanja bio jedini način da se osigura da svaki ispitanik daje odgovore misleći na istu grupu ljudi – izbeglice, tražioce azila i migrante sa Bliskog istoka i Afrike.

Grafikon 4. Socijalna distanca prema migrantima

Sada ću Vas pitati o vašem odnosu prema migrantima. Molim Vas da mi kažete da li se slažete da:

■ slažem se ■ nisma siguran/a ■ ne slažem se

% reprezentativnog uzorka građana Srbije

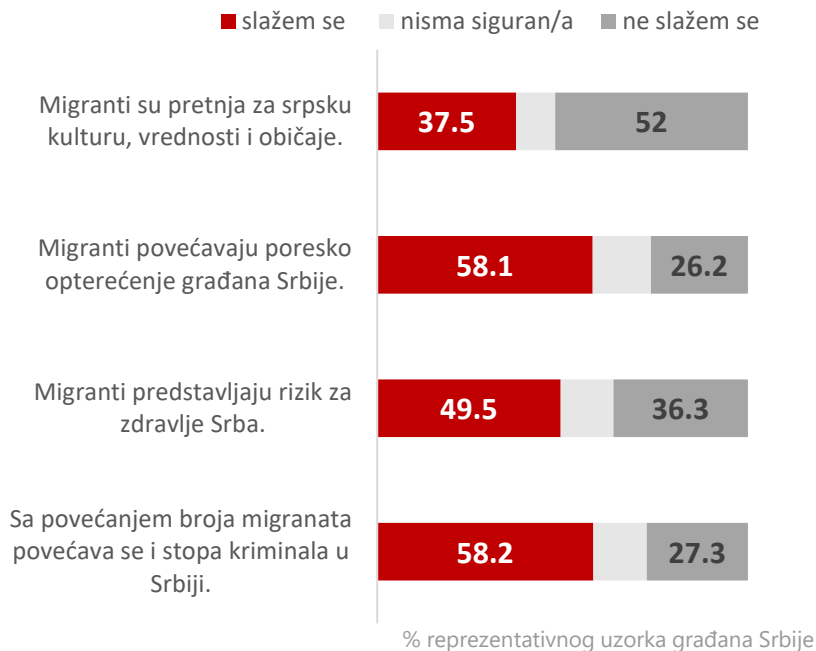
Neobičan je rezultat da gotovo polovina građana izveštava da se slažu sa tim da im migrant bude prijatelj, ali tek jedna četvrtina se slaže da se migrant trajno doseli u njihov grad. Dodatno, važno je istaći da isti broj građana prihvata trajno naseljavanje u grad kao i to da migrant postane član porodice kroz brak sa bratom/sestrom/detetom/roditeljem. Razlozi za ovakve nalaze mogu biti višestruki – jedna od mogućnosti je da se prijateljski i poslovni odnosi posmatraju kao nešto privremeno, dok se trajno naseljavanje i prihvatanje u porodicu doživljava kao „trajnije“ obavezivanje na kontakte. Takođe, moguće je da se prijateljski i poslovni odnosi vide kao kontakt sa manjim brojem pojedinaca iz migrantske populacije, dok trajno naseljavanje u percepciji građana implicitno podrazumeva naseljavanje velikog broja ljudi. Ipak, najverovatniji razlog za dobijene rezultate može biti narativ koji je poslednjih meseci visoko zastupljen u javnosti a posebno na društvenim mrežama, a to je izjednačavanje trajnog boravka migranta u Srbiji sa bliskim kontaktima i neminovnošću interetničkih porodičnih odnosa.

Kako bi se razumeli razlozi za relativno nisko prihvatanje migranata među građanima Srbije, ispitili smo uverenja, odnosno razloge zbog kojih bi građani mogli biti nespremni da prihvate migrante i izbeglice sa Bliskog istoka i Afrike u svoje zajednice. Na Grafikonu 5 prikazan je procenat građana Srbije koji veruju da migranti predstavljaju pretnju po srpsku kulturu i običaje, zatim ekonomski i zdravstveni rizik i na kraju opasnost po red i mir, odnosno očekivanje da će migranti uticati na povećanje broja krivičnih dela.

Rezultati su pokazali da su dominantne bojazni građana Srbije ekonomske prirode. Ovaj nalaz može se razumeti u kontekstu da više od polovine građana vidi ličnu ekonomsku situaciju kao nepovoljnu (10% građana saopštava da ima ozbiljne finansijske probleme, dok čak 44% saopštava da im po pravilu ponestane novca na kraju meseca uprkos odricanjima od kupovine nekih stvari koje su im neophodne). Takođe, gotovo dve trećine građana veruje da bi porast broja migranata doveo do povećanja stope kriminala u Srbiji. Čini se da je ovo uverenje primarno bazirano na isticanju ilegalnih prelazaka granica i retorici kriminalizacije migranta nego na objektivnim podacima, koji pokazuju da su migranti odgovorni za gotovo zanemarljiv broj krivičnih dela u Republici Srbiji.

Grafikon 5. Percepcija migranata kao pretnje u različitim domenima

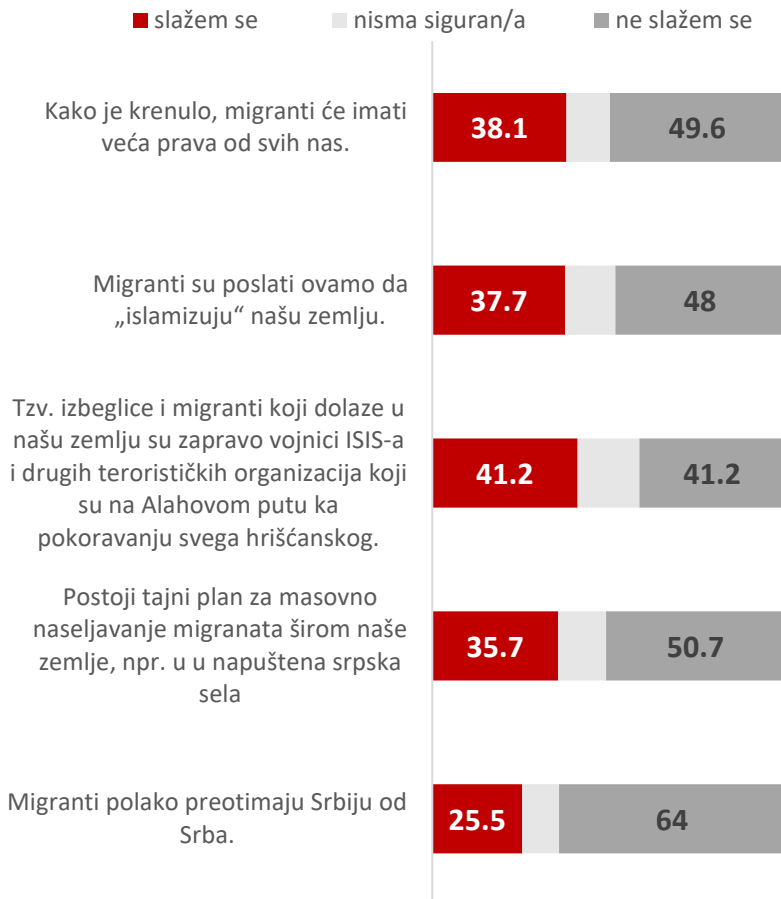
Molim Vas da izrazite svoje slaganje ili neslaganje sa sledećim tvrdnjama:

Gotovo polovina građana percipira migrante kao zdravstveni rizik, što je očekivano imajući u vidu aktuelnu pandemiju COVID-19. Konačno, suprotno očekivanjima, samo nešto više od jedne trećine građana vidi migrante kao pretnju po srpsku kulturu, vrednosti i običaje. Naime, čini se da kulturološke razlike i negativni uticaj na kulturu i običaje koji se često ističu kao glavni argument za neprihvatanje migranata sa Bliskog istoka i Afrike, nisu dominantni činilac negativnih stavova. Ipak, deluje da takva visoko emotivno zasićena retorika, ima snažan uticaj na formiranje stavova i njihov sadržaj. U prilog tome govore rezultati prikazani na Grafikonu 6 na kom su dati procenti stanovništva koji su saglasni sa nekim od najčešćih primera anti-migrantske retorike.

Grafikon 6. Percepcija migranata kao pretnje u različitim domenima

Molim Vas da izrazite svoje slaganje ili neslaganje sa sledećim tvrdnjama:

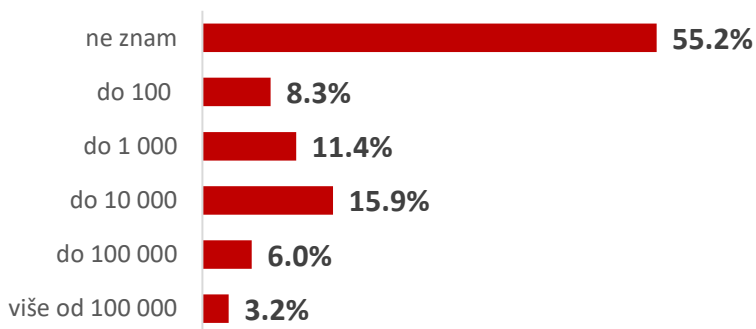
% reprezentativnog uzorka građana Srbije

Zabrinjavajuć je podatak da 40% građana gaji predrasude da su migranti i izbeglice pripadnici terorističkih organizacija, kao i da više od jedne trećine građana veruje u teorije zavere o tajnim planovima za naseljavanje migranata i koordinisanim planovima za širenje islama u Srbiji. Strahovi da će migranti „preoteti“ Srbiju, o kojima saopštava četvrtina stanovnika, utiču i na iskrivljenu percepciju broja izbeglica i migranata koji su u prethodne dve godine dobili pravo na trajni boravak u našoj zemlji. Kao šta se na Grafikonu 7 može videti, više od polovine građana saopštava da ne zna broj osoba koje su dobile azil u Srbiji u prethodne dve godine, i isto toliko njih ne može da da procenu broja koji će u naredne dve godine dobiti međunarodnu zaštitu u Srbiji.

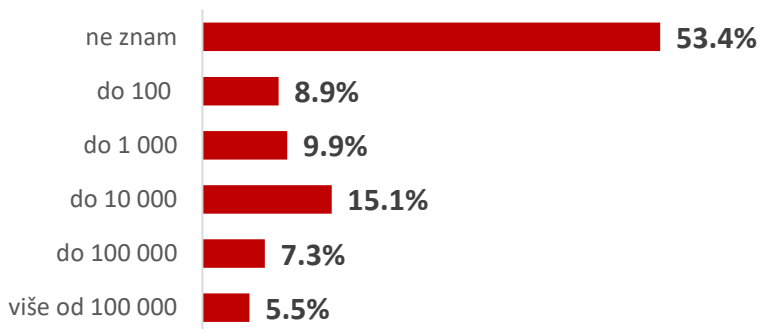
Ipak, kako je prema zvaničnim podacima broj osoba kojima je priznat pravni status koji im omogućava trajni boravak u Srbiji veoma mali (manje od 20 osoba u protekle dve godine), jasno je da neproverene informacije i teorije zavere koje se poslednjih meseci šire društvenim mrežama dovode do iskrivljene percepcije u smeru drastično većih brojeva. Tako više od trećine građana veruje da je taj broj između 1.000 i 100.000 ljudi samo u protekle dve godine, dok čak 3.2% veruje da je taj broj veći od 100.000. Ovakvi nalazi govore o dve važne stvari – da veoma mali broj građana zna ili ima pristup realnim podacima o broju osoba koje su u Srbiji dobile azil i da značajan broj stanovnika Srbije nema realističnu percepciju i razumevanje brojeva koje navode. U prilog tome govore subjektivne procene da je samo u prethodne dve godine oko 100.000 ljudi dobilo pravo na trajni boravak u Srbiji – poređenja radi taj broj bi odgovarao ukupnom broju stanovnika Subotice, ili ukupnom broju stanovnika Šapca i Sombora zajedno. Imajući to u vidu, razumljivo je kako se lažne informacije lako šire i prihvataju bez kritičkog promišljanja i evaluacije sadržaja koji se plasira.

Grafikon 7. Percepcija broja izbeglica/migranata koji trajno ostaju u Srbiji

Šta mislite, koliko je ljudi u prethodne dve godine (2018. i 2019.) dobilo azil, odnosno pravo da legalno boravi u Republici Srbiji?

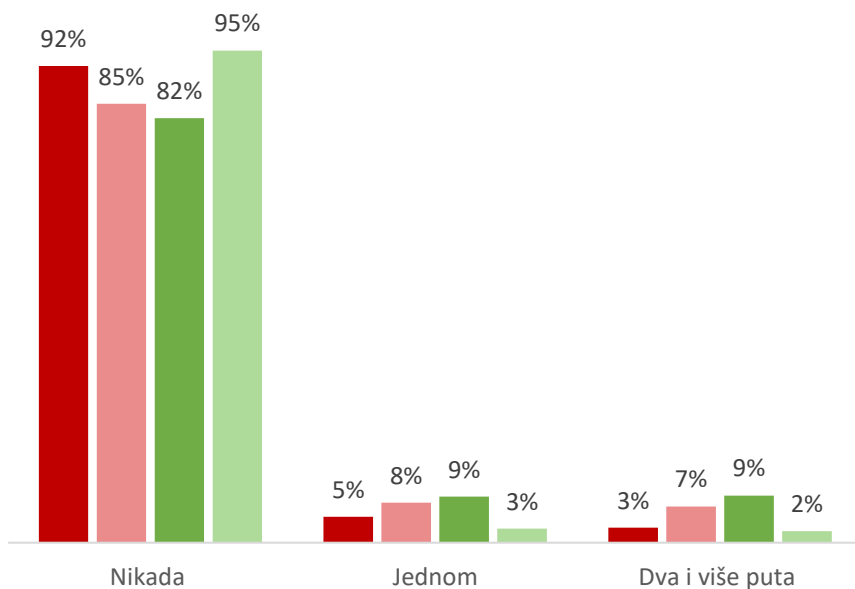
A koliko mislite da će ljudi u naredne dve godine (2020. i 2021.) dobiti azil?

Kada se uporede aproksimacije u prethodne i naredne dve godine, 48.5% ljudi misli da će u naredne dve godine veći broj ljudi dobiti azil nego ranije, dok 25.7% smatra da će se taj broj smanjiti. Da će se broj migranta i izbeglica koje se trajno naseljavaju u Srbiji u naredne dve godine povećati za 100 000 i više misli 7.2% stanovništva.

Dodatni preduslov za razvoj nerealističnih percepcija i predrasuda prema izbeglicama i migrantima je odsustvo kontakta sa pripadnicima ove populacije. Naime, suprotno raširenom verovanju da je veliki broj ljudi imao lično negativno iskustvo u kontaktu sa migrantima, te ima objektivnog osnova za negativne emocije strah od migranata, rezultati prikazani na Grafikonu 8 govore upravo suprotno.

Grafikon 8. Učestalost direktnih i indirektnih kontakata lokalnog stanovništva sa migrantima

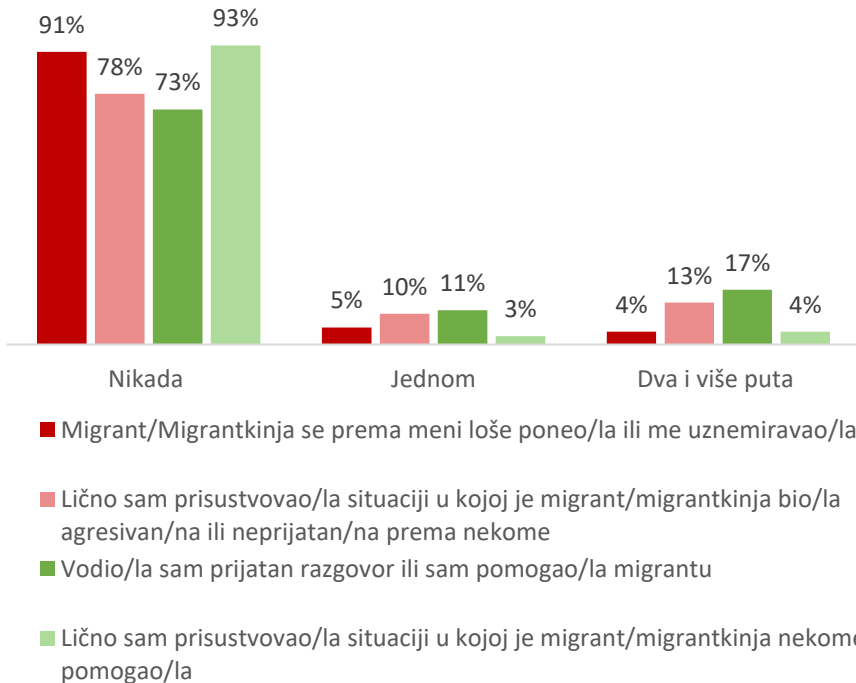

- Migrant/Migrantkinja se prema meni loše poneo/la ili me uznemiravao/la
- Lično sam prisustvovao/la situaciji u kojoj je migrant/migrantkinja bio/la agresivan/na ili neprijatan/na prema nekome
- Vodio/la sam prijatan razgovor ili sam pomogao/la migrantu
- Lično sam prisustvovao/la situaciji u kojoj je migrant/migrantkinja nekome pomogao/la

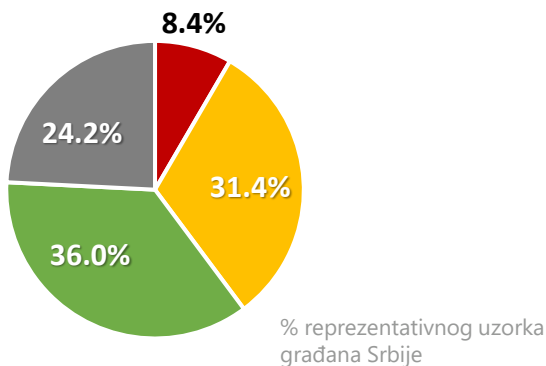
Naime, rezultati pokazuju da prosečan građanin Srbije nije imao kontakt sa izbeglicama i migrantima, bilo direktan bilo indirektan. Dodatno je zanimljivo da oni malobrojni koji su imali kontakt, u nešto većem procentu prijavljuju da je ta interakcija bila pozivna. Takođe je zanimljivo da su negativni kontakti učestalije bili indirektni (tj. da je osoba prisustvovala situaciji u kojoj je migrant/migrantkinja bio/bila neprijatan/na ili agresivan/na prema nekom drugom), dok su pozitivni kontakti učestalije direktnog tipa (tj. osoba je lično vodila prijatan razgovor ili pomogla migrantu/migrantkinji). Drugim rečima, stiče se utisak da su vesti o neprijatnim iskustvima lokalnog stanovništva sa migrantima i izbeglicama značajno preuveličane, čak i kada se uzmu u obzir samo gradovi u kojima postoje centri za smeštaj izbeglica i migranata (Grafikon 9).

Grafikon 9. Učestalost direktnih i indirektnih kontakata lokalnog stanovništva sa migrantima u gradovima u kojima postoje centri za smeštaj izbeglica i migranata

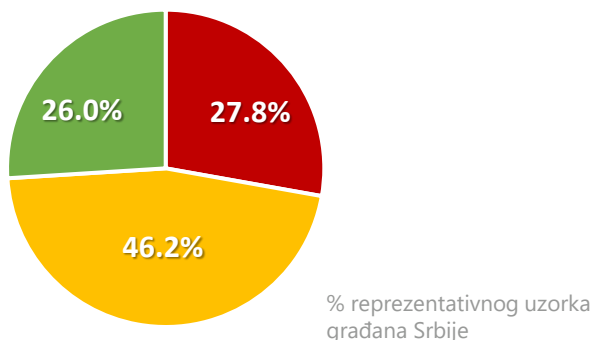
Posebno je važno istaći da su građani u sredinama u kojima postoje centri za smeštaj migranata i izbeglica sa većom učestalošću imali pozitivne nego negativne direktne kontakte bar jednom (5% stanovnika je imalo lično negativno iskustvo nasuprot 11% koji su imali pozitivno iskustvo), dok je ova razlika još izraženija kada su u pitanju višestruki kontakti (4% je imalo lično negativno iskustvo dva ili više puta nasuprot 17% koji su imali pozitivno iskustvo dva ili više puta). Ovakvi rezultati direktno opovrgavaju anti-migrantsku retoriku koja se bazira na argumentima da je lokalno stanovništvo zbog učestalih incidenata sa migrantima zabrinuto za svoju bezbednost.

Grafikon 10. Kako državni zvaničnici u Srbiji predstavljaju pitanje migracija u javnosti

- Naglašavaju opasnost koju migranti predstavljaju po naše društvo
- Otvoreno govore o pozitivnim i negativnim efektima migranata na naše društvo
- Stvaraju pozitivnu klimu za prihvatanje migranata u društvu
- Ne govore o migrantima

Grafikon 11. Na koji način mediji u Srbiji predstavljaju pitanje migracija u javnosti

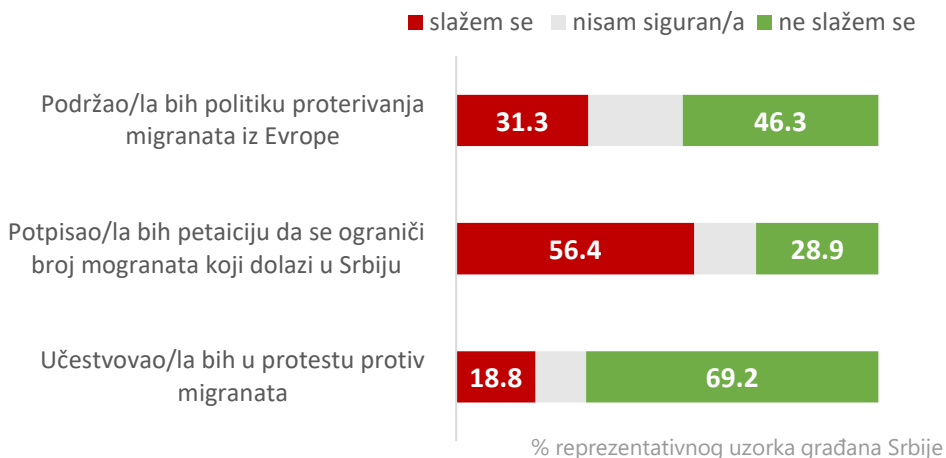
- Naglašavaju opasnost koju migranti predstavljaju po naše društvo
- Otvoreno govore o pozitivnim i negativnim efektima migranata na naše društvo
- Stvaraju pozitivnu klimu za prihvatanje migranata u društvu

Kao što se vidi na Grafikonu 10, percepcija relativno malog broja građana je da političari negativno govore o migrantima. Okvirno jedna trećina građana smatra da političari balansirano govore o pitanju migracija ističući kako pozitivne tako i negativne aspekte, dok nešto više od trećine smatra da je izveštavanje političara primarno usmereno na stvaranje društvene klime za prihvatanje migranata. Veoma slična situacija je i sa medijima (Grafikon 11), gde se vidi da gotovo polovina građana smatra da mediji balansirano izveštavaju, dok jedna četvrtina stanovništva smatra da mediji kao i političari kroz svoje izveštavanje stvaraju pozitivnu društvenu klimu za prihvatanje izbeglica i migranata u Srbiji. Jedina značajnija razlika u pogledu percepcije medija i političara je u broju građana koji smatraju da je u medijima prisutna anti-migrantska retorika. Tako, nešto više od četvrtine građana vidi izveštavanje medija kao naglašavanje opasnosti koju migranti predstavljaju za naše društvo.

Iako je percepcija građana da je odnos državnih zvaničnika prema migrantima pozitivniji nego odnos medija, čini se da najveći problem predstavlja činjenica da čak četvrtina građana misli da predstavnici vlasti ne govore o pitanju migracija i migrantima. Upravo ta percepcija da oni koji rukovode državom ne govore o nekoj društveno relevantnoj temi ostavlja prostor i stvara plodno tle za kreiranje različitih teorija zavere (poput one da postoji tajni plan za naseljavanje migranata u Srbiji – u šta veruje više od trećine građana). Dodatno, percepcija nedovoljnog informisanja od strane političkih predstavnika navodi građane da za njih relevantne informacije traže van zvaničnih kanala informisanja – na društvenim mrežama, web sajtovima različitih udruženja i organizacija, itd. – nažalost te informacije često bivaju neproverene, jednostrano predstavljene i ne podležu na isti način javnoj kritici kao što je to slučaj sa izveštavanjem medija ili političara.

Ipak, da negativni stavovi i pogrešna uverenja o izbeglicama i migrantima sa Bliskog istoka i Afrike imaju potencijal da se pretvore u organizovane akcije usmerene protiv pripadnika ove populacije govore podaci o spremnosti građana Srbije na različite vidove akcija.

Grafikon 12. Spremnost na akciju usmerenu protiv migranata

Naime, kao što se može videti na Grafikonu 12, više od polovine građana Srbije potpisalo bi peticiju da se ograniči broj migranata u Srbiji, dok bi jedan od pet građana učestvovao/la u protestu protiv migranata. Konačno, gotovo jedna trećina stanovništva saopštava da bi podržali politiku usmerenu na proterivanje migranata iz Evrope. Ponovo, važno je istaći da se spremnost na akciju ne razlikuje spram demografskih karakteristika, odnosno da spremnost za akciju usmerenu protiv migranata nije karakteristična za neku specifičnu grupu u našem društvu, kao što se to često pretpostavlja. Npr. i muškarci iz žene, stariji i mlađi, iz različitih delova Srbije sa istom učestalošću izveštaju da bi preduzeli različite akcije protiv migranata. Jedini faktor koji čini se igra relevantnu ulogu je socioekonomski status – i to na način da građani koji sopstveni socijalni i ekonomski status vide kao nepovoljan pokazuju veću spremnost za preduzimanje različitih akcija protiv migranata.

ZAKLJUČCI I GLAVNI NALAZI

Svi rezultati posmatrani zajedno ukazuju na postojanje negativnih stavova prema izbeglicama i migrantima ali i drugim socijalnim grupama u nezanemarljivom delu stanovništva. Različiti psihološki i društveni faktori igraju relevantnu ulogu u formiranju ovakvih stavova koji, kao što se iz podataka može videti, predstavljaju osnovu za spremnost na različite oblike akcije usmerene protiv migranta i izbeglica, a potencijalno i drugih manjinskih i/ili marginalizovanih socijalnih grupa.

Glavni nalazi:

- Jedna trećina građana Srbije ne podržava socijalnu jednakost.
- 40% građana gaji negativne emocije prema izbeglicama i migrantima sa Bliskog istoka i Afrike.
- Više od polovine građana smatra da izbeglicama i migrantima treba omogućiti zadržavanje u Srbiji od svega nekoliko dana/ nedelja, dok 18% veruje da granice u potpunosti treba zatvoriti.
- Migranti se u primarno percipiraju kao ekonomski teret i rizik po bezbednost građana.
- Oko 40% građana veruje u različite teorije zavere u vezi sa migrantima.
- Polovina građana ne zna koliko izbeglica i migranata ima pravo na trajni boravak u Srbiji, dok druga polovina taj broj značajno precenjuje.
- Manje od 20% građana je imalo bilo direktan bilo indirektan kontakt sa migrantima i izbeglicama. Kontakti su češće bili okarakterisani kao pozitivna nego kao negativna iskustva.

- 24% građana smatra da političari ne govore o migrantima, a manje od polovine smatra da mediji balansirano izveštavaju o ovom pitanju.
- Više od polovine građana potpisalo bi peticiju da se ograniči broj izbeglica i migranata u Srbiji, dok bi 19% aktivno učestvovalo u protestu protiv izbeglica i migranata
- Stavovi prema izbeglicama i migrantima ne razlikuju se spram regiona i demografskih karakteristika kao što su rod, uzrast, obrazovanje i sl.

Preporuke

Ovakvi rezultati ukazuju na potrebu za kreiranjem i sprovođenjem programa usmerenih ka:

- Povećanju kroskulturalne i međuetničke senzitivnosti i tolerancije
- Upoznavanju sa relevantnim zakonskim okvirom i međunarodnim konvencijama kojima je definisana zabrana diskriminacije, izazivanje mržnje i netrpeljivosti, napada, proterivanja i drugih nehumanih postupaka po osnovu nacionalne, etničke, rasne verske i dr. pripadnosti, kao i posledicama kršenja istih.
- Unapređenju veština kritičke evaluacije i samostalnog traženja relevantnih izvora informacija, kao i kritičkom odnosu prema informacijama koje se plasiraju kroz različite formalne i neformalne kanale obaveštavanja.
- Razvoju prostora/platformi koje bi omogućile ostvarivanje međugrupnih kontakata, što bi za posledicu imalo veći broj ličnih iskustava te vodilo smanjivanju distance, predrasuda i diskriminacije.
- Kreiranju kampanja za promociju multikulturalnosti kao vrednosti savremenih demokratskih društava, te pozitivnih ekonomskih, društvenih i kulturnih efekata koji se na taj način ostvaruju.

